

Glosy a aktuality.

Trestněprávní činnost Jaroslava Kallaba.

Vlastním oborem nedávno zesnulého brněnského profesora právnické fakulty Jaroslava Kallaba byla nauka o trestním právu; vedle celé řady populárních úvah uveřejňovaných v denním tisku (přes 40 článků o různých trestněprávních aktualitách: porotách, reformě zákona, o jednotlivých druzích trestů, o nových zákonech u nás i v cizině, a j.) dal svému oboru mnoho vědeckých prací věnovaných téměř všem základním oblastem trestního práva materiálního i formálního.

Tak — v materii trestního práva — již jedním ze svých prvních spisů »O skutkové podstatě a konkurenci trestných činů« (1911) podrobil kritickému zkoumání samu základní podstatu deliktu, rozbory i dnes ještě zcela svěžími, zvláště pro duchaplné základní stanovisko metodicky zjemnělé. Zajímavá a dodnes sporná látka jej zaujala i později, když se k ní byl — poněkud s jiného hlediska — vrátil pojednáním »Několik poznámek o normativních a deskriptivních prvcích v skutkových podstatách trestných činů« (Milotova Pocta 1937).

Speciálním deliktním podstatám věnoval studii »Předmět krádeže dle práva rakouského« (Právník 1907); mnohé zde obsažené myšlenky neztratily dodnes své teoretické platnosti a praktické závažnosti. — Z jiných deliktů jej vábila oblast ochrany cti; psal o ní v Časopise pro práv. a stát. vědu 1933, a vydal — v Publikacích brněnského Právnicka 1934 — výklad zákona 108/1933.

V právní oblasti delikventa se obšírně, se zřejmou láskou — jež jej vůbec vedla úspěšnými lety vynikajícího působení v Moravské, později

celostátní Péči o mládež — věnoval otázkám trestního práva mládeže. Již v 1908 uveřejnil v Právnicku úvahu o zvláštních soudech pro mladistvé v Rakousku a podmínkách jejich úspěchů. O rok později — v Právnických rozhledech — psal o osnově zákona o trestání mládeže. V Přehledu 1910 přičinil duchaplné poznámky k moderním snahám o zlepšení veřejné péče o mladistvé se stanoviska trest. práva. V témže roce — v Pedagogických rozhledech — líčil přípravy ke zvláštnímu tr. právu mladistvých. Patří sem i přednáška o nakládání se slabomyslnými mladistvými podle platného práva, pronesená na I. českém sjezdu pomocného školství v Praze 1910. Do Sborníku věd práv. a stát. 1920 napsal promyšlené pojednání o přičetnosti a trestnosti se zřetelem k trestní odpovědnosti mládeže. V Péči o mládež uveřejňoval po dvě léta (1922—1923) příspěvky k dějinám tr. práva mládeže. Ve Vědecké ročence právnické fak. university v Brně konečně (1929) pojednal o základních problémech trestního soudnictví nad mládeží.

V oblasti trestání se prof. Kallab již v r. 1904 na prvním českém právnickém sjezdu zúčastnil otázky a rozpravy o akutní tehda otázce zavedení podmíněného odsouzení. V Právnicku 1910 psal o trestním systému chystané osnovy tr. zákona. V Přehledu 1915 o jejich trestech a ochranných opatřeních. Velmi jej zajímala otázka trestu smrti; věnoval jí několik populárních článků; vědecky o ní psal v Časop. pro práv. a stát. vědu, 1923. Ve Vědecké ročence práv. fak. Brněnské university uveřejnil v roce 1930 studii o sjednocení dlouhodobých trestů na svobodě. V témže roce zaslal Mezinárodnímu trestněprávnímu a vě-

zeňskému sjezdu v Praze vypracování otázky o zrušení různých trestů na svobodě a jich nahrazení jednotným trestem.

V souvislé vězeňské materii řešil problém klasifikace vězňů pojednáním Mezinárodního t. a v. sjezdu v Londýně 1925.

Vedle toho se zajímal o povahu a podstatu pohnutek nízkých a nečestných (Vědec. ročenka práv. fak. Brněnské univ. 1923), o místní působnosti trestních zákonů a nálezů (tamtéž v 1928), o extradici zločinců ve smyslu unifikace jejich podmínek (Časop. pro práv. a stát. vědu 1933), a mn. j.

Základní problémy trestání objasnil v populární brožuře: Zločin a trest (Praha 1913). Hmotné trestní právo v jeho všeobecnosti a celku podal nejprve svým Nástinem přednášek (Brno I. vyd. 1923, II. 1930), později proslulou a skutečně znamenitou učebnicí »Trestní právo hmotné«, Část obecná i zvláštní (Melantrich 1935).

Z prací věnovaných trestnímu procesu nutno vyzvednouti především habilitační spis »Základy nauky o způsoblosti být stranou a o příslušnosti soudů v trestním řízení rakouském« (1907); mladý autor již zde ukázal zralý profil jemného analytika a značně obohatil naši literaturu. Podobného rázu je i práce »O legitimaci k obžalobě«, vyšlá rok před tím ve Sbor. věd práv. a stát. — Připomenouti sluší i jeho literární, ze Zuckerova semináře vyšlou prvotinu »Několik poznámek o postavení soudce vyšetřujícího a státního zástupce v trestním řízení přípravném« (Právník 1903); některé názory i dnes ještě mohou mítí závažnost při event. reformě řízení. V 1912 uveřejnil v Právníku studii o opravných prostředcích proti výroku o započtení vyšetřovací vazby do trestu.

Porotní soudnictví se těšilo velkému zájmu Kallabově; vedle několika populárních úvah stůžž zde zvláště svědomitý rozbor instituce ve zpracování hesla: Poroty ve Slovníku čs. veřejného práva (Brno 1932).

Souhrn svých vyhraněných názorů a rozvedení trestního řízení vydal 1930 ve známé a oblíbené »Učebnici trestního řízení« (Brno 1930).

Nepřestáváje ve svém základním profilu býti právním filosofem a dogmatikem nepěstoval Kallab příliš otázky novodobé kriminologie; než přece jen jich nepřehlížel, jak svědčí »Dvě studie o významu kriminelní statistiky pro reformu trestního práva« (Sbor. věd práv. a stát. 1913), a — o dvacet let později úvaha »Předmět a metody kriminologie« (Míříčkova Pocta).

I oblast mezinárodního práva trestního pěstoval Kallab s oblibou, jako ostatně i samo mezinárodní právo, jež dlouhá léta v Brně suploval, pracuje svědomitě na některých jeho problémech. Patří sem zvláště úvahy o zřízení mezinárodního trestního soudnictví (Věstník býv. čsl. spol. pro tr. pr. 1925; též ve sborníku Naše právo a stát 1928), a dále studie o mezinárodní ochraně proti padělání peněz (Zahraníční politika 1926; Právník 1929; Věstník čs. s. p. p. tr. 1929; Zahraníční politika 1929).

Nakonec nemožno nevzpomenout Kallabových oblíbených vydání pečlivě komentovaných zákonů; tak: Trestní zákony čs. (spolu s V. Herrnrittem) dočkavší se třech vydání (poslední z 1933), dále: Trestní řád čs. (spolu s týmž V. H.), druhé vydání z 1931; Dodatky k trestním zákonům čes. i trestnímu řádu čes. (Praha 1938). — Patří sem i stručný ale výstižný výklad zákona 48/1931 o trestním soudnictví nad mládeží (1931).

Máme-li stručně zhodnotit kriminalistické dílo Kallabovo, můžeme

směle tvrdit, že jde o činnost bezesporně se pohybující na dobré úrovni světové produkce. Svědčí o tom především znamenitý rozhled po celé nesmírné světové literatuře, jak se jeví ve všech jeho studiích založených na zcela suverenním ovládnutí materie i problematiky, jež ta která instituce v nauce vykazovala. Ale nejen mrtvé slovo uložené v tištěné studii, ale i slovo živé, jak mu tryskalo z planoucího obličejce, jiskřilo vždy bohatstvím dokonale promyšlených poznatků a zvládnutých vědomostí, ať již šlo o přednášky pro posluchače či jiné, nebo se jednalo o rozpravu v učených společnostech, na domácích neb zahraničních sjezdech, nebo konečně o soukromé rozhovory a debaty vedené pod záštitou opravdu skvělé Kallabovy soukromé knihovny.

Chápání problémů a rozboru institucí jimiž se obíral, vyniká hloubkou, jemností postřehu a ostře vrženým světlem, jaké ne vždy nacházíme i u vynikajících autorit cizích. Podobně řešení, pečlivě uvážena a logicky zdůvodněná.

A posléze prvek, jímž vynikal nad většinu svých současníků: stálá snaha o metodicky dokonalé pročištění látky, snaha lehce pochopitelná u autora, jemuž problémy právní metody a noetiky byly jmenovitě poslední dobou alespoň tak drahými, jako samy otázky vlastního trestněprávního oboru; bylť Kallab, jak dobře známo, jedním z předních dnes právních filosofů a metodologů, jaké nám záviděla informovaná cizina. A právě metodické pročišťování otázky, důsledné a naprosté stavění se na jediné hledisko, odmítání komplexního pojmání, přesné oddělování zorného úhlu legis latae od ferendae, odlučování aspektů ryze teoretických od cílů praktických, světa norem od světa kausálního, hodnocení od poznávání: v tom leží základ-

ní profil Kallabův, v tom tkví největší jeho přínos do trestněprávní literatury nejen naší, ale vůbec světové; jím se stal zároveň jedním z vůdců i pro budoucnost. Ráliš.

K doložkám o převzetí povinnosti k placení daní při kupech.

Je zvykem, že v každé smlouvě strany ustanovují, od kdy bude nový majitel platiti daně, připadající na koupenou nemovitost. Jak vysvítá z článku Dra Hýbla, uveřejněného v č. 4, přisuzují jak smluvní strany tak i soudy těmto doložkám podle mého názoru nezasloužený význam a jak se zdá, dosti často se chybuje při výkladu zákona o přímých daních, zejména když se jedná o daní činžovní. Mimo to se pravděpodobně všeobecně přehlíží, že podstatou sporů, v článku zmíněných, bylo vždy přesunutí činžovní daně, jež jest od 1. ledna 1937 nepřípustné.

Předně dlužno určit, je-li předmětem sporu daňová povinnost nebo placení povinnosti již známé. V daňové povinnosti musíme rozlišovati stránku objektivní a subjektivní. U daňového subjektu může opět jíti o poplatníka, t. j. osobu, která podle zákona má daň platiti a o nositele daně, t. j. osobu, která v daném případě jest nebo má býti daní postižena. Pravidelně jest poplatník a nositel daně jedna a táž osoba. Vždycky tomu tak býti nemusí; strany mohou uzavřít smlouvu, podle níž zákonnou daň má nésti někdo jiný nežli poplatník. V tom případě mluvíme o přesouvání daně.

Při tom je vhodné předem připomenouti, že poplatník jest pojem veřejnoprávní. Jedině finanční úřady jsou příslušny k tomu, aby určovaly, která osoba jest povinna tu kterou daň platiti. Poplatníkem jest tedy výlučně osoba uvedená na platebním rozkaze. Soudy nejsou příslušnými

v soukromoprávních sporech rozhodovati o tom, kdo jest podle zákona o přímých daních poplatníkem činžovní daně.

Jak již řečeno, má-li daň předepsanou poplatníkovi nésti ze svého, t. j. jemu na příklad nahraditi nebo za poplatníka zaplatiti někdo jiný, jde o přesouvání daně. Podle § 341 zák. o přímých daních není sice přesouvání přímo zakázáno, ale dohody za tím účelem sjednané jsou právně neúčinné. Jedinou výjimku tvoří placení daně důchodové a sociálních dávek zaměstnavatelem za některé své zaměstnance. Toto ustanovení platí od 1. ledna 1937.

Podle toho jde najevo, že strany mohou uzavřítí úmluvy různého obsahu o tom, od kdy kupitel nemovitosti se zavazuje platiti daň pozemkovou a domovní, avšak tyto dohody mají jen tehdy cenu, dodrží-li je strany dobrovolně. Nároky z nich vznikající nejsou žalovatelné, jestliže dohody byly uzavřeny po 1. lednu 1937. Jest proto nutno, aby každý kupující dosah tohoto ustanovení znal a podle toho se zařídil. Bude-li tato námitka vznesena u soudu, pravděpodobně odpadne dohadování o tom, kdo jest poplatníkem a kdo ne.

Je nepochybné, že od 1. ledna 1937 pozbyly právní účinnosti i dohody dříve sjednané, takže nyní se již asi těžko vyskytne případ platného přesunutí daně. Z toho důvodů by také bylo bezpředmětným zabývatí se odůvodněním v článku citovaných rozsudků a vymýšletí vhodnější formulace pro dohody o přesunutí daně.

Miloslav Vávra.

Podle našeho názoru přehlédl autor, že v návrhu Hýblova článku (str. 104 Právní praxe č. 4/1942) se sice mluví o smluvní doložce, ustanovující, že

»súčtování daní provádí se k určitému dni, od kteréhožto dne přechází na kupujícího povinnost platiti daně a dávky, pokud se vyměří podle výtěžku od tohoto určitého súčtovacího dne, kdežto prodávající nese

daně, pokud se vyměřují podle výtěžku až do súčtovacího dne»,

takže zdánlivě jde o doložku, jednajíc o tom, kdo kterou daň má nésti, ve skutečnosti však z obsahu doložky jest patrné, že jde jen o vyjádření vůle stran, aby nebylo pochyby, že prodávající i kupující chce nésti jen ony daně, které skutečně připadají na příjem (užitky) jím pobíraný, ohledně něhož tedy podle hmotněprávních ustanovení daňového práva jest poplatníkem. Jenom za té podmínky, že termín časový, určující od kterého dne přecházejí užitky z držby domu a břemena s držbou spojená na kupujícího, souhlasí s termínem časovým, jímž počínaje má býti příjem brán za základ pro vyměření daní, nepůjde o přesouvání daní (§ 341 zák. o př. d.), nýbrž o pouhé přípustné ujednání, týkající se toho, kdy přechází užitky a břemena.

Podle našeho názoru tedy rozhodnutí Vážný 18.075 zůstává i nadále jediné správným rozřešením a stačí k jeho důvodům odkázati. Rovněž tak doložka, jak jí navrhuje Hýbl na str. 104 Právní praxe č. 4/1942 za předpokladu, že jde jen o vyjádření shody vůle stran se zákonem, účelná a doporučitelná, neboť odvrátí spory alespoň v tom smyslu, jakoby úmysl stran při uzavírání smlouvy byl nejasný.

Pozn. redakce.

Postihový nárok směnečných rukojmí.

Směneční rukojmí, vyplativší směnku za akceptanta, má pro nedostatek předpisů směnečného zákona občanskoprávní postihový nárok proti spolurukojmím podle § 1359 obč. zák. (Rozh. nejv. s. z 19. XI. 1941, č. j. Rv I 463/41/1.)

Záložna D. v Praze poskytla p. B. Ch. směneční úvěr, za který se směnečně zaručili p. F. Ch., pí L. Š. a p. E. F. Ručitel F. Ch. pak směnku vyplatil, a dožadoval se po spoluručiteli L. Š. náhrady jedné třetiny vyplaceného obnosu.

První stolice žalobu zamítla z těchto důvodů:

Žalobce sám tvrdí, že on, žalovaná a třetí rukojmí podepsali směnku jako ručitelé s výslovným uvedením této vlastnosti. Jde nepochybně o převzetí rukojemství směnečného.

Žalobce ani netvrdí, že by bylo bývalo mezi věřitelem a ručiteli ujednáno také rukojemství občanskoprávní, nebo že by za-

lovaná byla chtěla podstoupiti také závazek obecnoprávní, (žalobce jen tvrdí, že je lhotečné, zda jde o rukojemský poměr občanskoprávní nebo čistě směnečný a že pro regresní závazek směnečných spolurukojmí platí § 1359 obč. z.).

Podle názoru soudu však nelze směnečné prohlášení stavěti na roveň prohlášení rukojemskému, která má na zřeteli § 1346 obč. z. Směnečný rukojmí není zároveň rukojemím podle práva občanského nebo obchodního. Vždyť mezi obojím jsou značné rozdíly. Ručení směnečné jest omezeno na dobu mnohem kratší, než rukojemství za obvyčejný dluh. Kdo se chce zaručiti za cizí dluh, může mít zvláštní zájem, aby byl vázán jen po určitéu krátkou dobu a nelze proto z toho, že se zaručil směnečně, usuzovati, že se chtěl zavázat také civilně právně. Kdo se zaručil jako rukojmí, jen na určitý čas nebo na kratší dobu zákonem určenou ručí jen po tuto dobu (§ 1363 obč. z.). Závazek rukojemský nelze v žádném směru vykládati extensivně (§ 1353 obč. z.). Tyto předpisy platí podpůrně i pro obor práva obchodního (čl. 1 obch. z.).

Směnečný rukojmí tedy přebírá jen závazek za směnky a jeho rozsah i trvání se řídí předpisy směnečného zákona. Je to závazek abstraktní, jenž sleduje osud směnky a s obecnoprávním rukojemstvím, pokud i toto nebylo zvláště ujednáno, nemá nic společného.

Zaplacením by žalobce mohl nabýti směnečného práva jen podle § 65 sm. z., který se však na tento případ zřejmě nevztahuje (§ 65: Vyplatil-li rukojmí směnku, nabývá směnečného práva proti tomu, za koho platil. Proti ostatním směnečným dlužníkům přísluší mu směnečné právo jen, pokud by bylo placením vzešlo tomu, za něž se zaručil).

Druhá stolice zamítla odvolání žalobce z těchto důvodů:

Dle žaloby a žalobní odpovědi je nesporné, že sporné strany podepsaly dvě směnky, jednu na 10.000 K, druhou na 25.000 K, obě s dnem vystavení 7. XI. 1934 a dnem splatnosti 7. V. 1935, obě akceptované B. Ch. .ou, jako ručitelou s výslovným uvedením této vlastnosti.

Žalobce tvrdí, že zaplatil jako ručitel směnečnému věřiteli za akceptanta celý směnečný dluh a vznášá proti žalované regresní nárok na zaplacení poměrného dílu.

Prvý soud správně věc posoudil, když žalobu, opírající se o tento částečně nesporný, částečně sporný skutkový podklad, zamítl.

Podpisem směnky jako rukojmí vzal na se žalobce, stejně jako ostatní směneční rukojmí, samostatný směnečný závazek dle §§ 62, 63 směn. zák.

Byl-li by žalobce jako směnečný rukojmí vyplatil směnku za akceptanta, měl by dle jasného ustanovení § 65, 1 věty směn. zák. jen směnečné právo proti akceptantovi za něhož platil. Proti druhým dvěma směnečným rukojmím, kteří byli rovněž směnečnými dlužníky, žádného práva směnečného neměl, poněvadž příjemce, za něhož se žalobce zaručil, by též placením žádného směnečného práva proti směnečným rukojmím nenabyl (§ 21 a § 65, 2 věta cit. zák.).

Ze směnečného rukojemství vznikají totiž jen ona práva a závazky, jež stanoví směnečný zákon.

Je to rukojemství zvláštní dle speciální právní normy, a nelze proto vzájemný poměr spolurukojmí posuzovati dle § 1359, 2. věta obecného občanského zákona. Směneční spolurukojmí jsou směnečnými dlužníky, kteří na se vzali jen rukojemství směnečné, a nemohou proto býti z něho rozsáhleji ani zavázáni ani oprávněni, než jak to stanoví §§ 62—65 směn. zák. Toho si musí býti každý ze směnečných spolurukojmí vědom, že zaručil-li se za akceptanta, může se hojiti z důvodu zaplacení směnky jen na něm a nikoliv na spolurukojmích. (Rozhodnutí citované v Roučkově komentáři, stejně jako rozhodnutí č. 9999 sb. n. s. c. jsou vydána dle právního stavu před směnečným zákonem a nejsou proto směrdatná.)

Proto odvolání nevyhověno.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání žalobce z těchto důvodů:

Dovolání uplatňující jediné dovolací důvod podle § 503, č. 4 c. ř. s., jest oprávněno.

Nelze přisvědčiti právnímu názoru nižších soudů, že ze směnečného rukojemství vznikají jen ona práva a závazky, jež stanoví směnečný zákon. Opírajíce se o doslov § 65 směn. zák. ze dne 13. prosince 1927, č. 1 Sb. z roku 1928, mají nižší soudy za to, že žalobce nemá proti druhým dvěma směnečným rukojmím, kteří byli rovněž dlužníky směnečnými, žádného směnečného práva, ježto příjemce, za něhož se žalobce zaručil, by též placením žádného směnečného práva proti směnečným rukojmím nenabyl.

Leč jest rozeznávatí mezi poměrem rukojmího, vyplativšího směnku, proti tomu, za něhož se rukojmí zaručil, a mezi poměrem takového rukojmího proti ostatním spolurukojmím. V onom směru upravuje § 65

směn. zák. směnečné právo rukojmího, přiznává je rukojmímu proti tomu, za koho platil, pokud se týče proti ostatním směnečným dlužníkům jen, pokud by bylo placením vzešlo tomu, za něhož se zaručil. Proti spolurukojmím nepřisluší však rukojmímu, vyplativšímu směnku, směnečné právo, ježto směnečný zákon nemá předpisu o tom, zda a pokud jest povinným k náhradě spolurukojmí, pokud se týče jsou povinnými k náhradě ostatní spolurukojmí rukojmímu, jež zaplatil celý směnečný dluh, jak jest tomu v souzeném případě.

Právě tak jako v poměru mezi více přijateli směnky vchází tomu, kdo zaplatil celý směnečný dluh, proti ostatním přijatelům směnky nárok na náhradu podle § 896 obč. zák., jež jest ovšem jen nárokem občanskoprávním, nikoliv směnečněprávním, nelze ani rukojmímu, vyplativšímu směnku, odepřít občanskoprávní postihový nárok proti ostatním spolurukojmím. Takový nárok přiznává rukojmímu § 1359 obč. zák., jež klade v tomto směru rukojmího na roveň spoludlužníku.

Jest proto míti za to, že i za platnosti § 65 směn. zák. č. 1/1928 Sb., přísluší rukojmímu, vyplativšímu celý směnečný dluh, občanskoprávní postihový nárok na náhradu proti ostatním spolurukojmím.

Tomu nebrání zásada, vyslovená v rozhodnutích č. 6823 a 8609 Sb. n. s., že podpis na směnce není ještě záručním prohlášením ve smyslu § 1346 obč. zák. Jak plyne z důvodů těchto rozhodnutí, přejímá podpisem směnky podepsavší jen závazek ze směnky, jež nemá s obecnoprávním rukojemstvím, pokud také toto nebylo zvláště ujednáno, nic společného. V souzeném případě také skutečně šlo o rukojemství směnečné. Ale tím není vyloučeno, aby na toto směnečné rukojemství nebylo použito

předpisu občanského zákona, upravujícího vypořádání mezi spolurukojmími, když v tom směru nemá směnečný zákon předpisu.

Neobstojí proto důvod, z něhož oba nižší soudy žalobu zamítly.

Jaroslav Dorazil.

Vydání pracovního vysvědčení.

Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 1. prosince 1941, č. j. Rv I 851/41 (Sb. n. s. č. 18.160) přísně vyložil § 44 zák. č. 154/1934 ve sporu o náhradu škody pro opožděné vydání pracovního vysvědčení s tímto odůvodněním:

»Nesporné jest, že služební poměr sporných stran skončil dne 24. září 1940. Ve smyslu § 44 zákona č. 154/1934 Sb. vzešla žalované tímto okamžikem povinnost připravití potvrzení o zaměstnání, aby si je žalobce mohl vyzvednouti. Žalovaná ocela se v prodlení se splněním této povinnosti, neboť bylo zjištěno, že nevydala žalobci vysvědčení při skončení služebního poměru dne 24. září 1940 ani dne 7. října 1940, kdy žalobce pro toto potvrzení si přišel a je žádal. Prodlení, které tu bylo ode dne 24. září 1940 a zejména po urgenci dne 7. října 1940, nemůže býti dotčeno pozdějším prohlášením žalobce (dne 9. října 1940), že potvrzení nepotřebuje, ani jeho dopisem ze dne 26. října 1940, jímž žádal, aby potvrzení bylo mu do tří dnů zasláno. Ať by tyto projevy bylo vyložiti jako vzdání se nároku, případně posunutí splatnosti, byly by přece bez právního významu; bylo již v rozhodnutí č. 15.181 Sb. n. s. vyloženo, že nároku na potvrzení o zaměstnání nemůže se zaměstnanec platně vzdáti ani po skončení pracovního poměru, což vztahuje se též na jiné jeho dispozice v jeho neprospěch, jako na př. na jinou úpravu dospělosti nároku, než zákonem jest stanovena. Okolnost, že žalobce nesdělil žalované nic o možnosti nastoupiti zaměstnání u Ing. S., nemá význam ani s hlediska zavinění nebo spoluzavinění žalobce, není-li nikde zákonem stanoveno, že žalobce má povinnost upozorniti prodlévajícího dlužníka na hrozící škodu, ani s hlediska § 1295, odst. 2 obč. zák. Poukaz na povinnost k náhradě škody přivoděné způsobem přičiním se dobrým mravům nebo šikanou jest za tohoto stavu věci nepřipadný. Jestliže tedy žalobce obdržel vysvědčení dne 31. října 1940, nesplnila žalovaná svůj závazek včas a jest proto odpovědna za škodu z toho vzešlou.«

Jak patrně, vykládá nejv. soud § 44 č. 154/1934 Sb. jako absolutně kogentní a nesouhlasí s důvody dovolatele, který se snažil prokázat jen relativní kogentnost cit. předpisu. V důsledku toho stihá zaměstnavatele při nevhodném vydání vysvědčení odpovědnost za škodu, která může být zaměstnancem snadno prokázána tím, že jiný zaměstnavatel jej v důsledku nepředložení vysvědčení nepřijal. Zaměstnanec ani nemusí bývalého zaměstnavatele upozornit na to, že má možnost přijati nové místo, a že přijetí je podmíněno předložením chybějícího vysvědčení.

Ještě o určovacích žalobách.

V článku o určovacích žalobách (viz str. 97 a n. tohoto ročníku) zastávali jsme názor, že pojem naléhavého právního zájmu dlužno vykládati extensivně podle změněných hospodářských poměrů, při čemž redakce vyslovila názor, že de lege ferenda by se doporučovalo řešiti otázku přípustnosti žalob určovacích či na plnění tím, že by za spor na plnění zahájený po určovacím rozsudku nebyly přiznávány útraty, jinak však aby byla ponechána volba žalobci, jak svůj nárok na rozsudek bude formulovati, zda jen na určení či i na příkaz k plnění. V poslední době došlo k rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 19. února 1942, č. j. Rv I 1199/41-1, jímž přípustnost určovací žaloby byla ještě v širším směru judikována.

Skutkový děj souzeného případu byl asi tento: Právní předchůdce žalobcův nabyl směnou od svého souseda, žalovaného, část jeho zahrady, po níž vedl dále mělký příkop pro odtok dešťové vody z pozemku žalovaného. Při směně došlo (podle tvrzení žalobce), k dohodě, podle níž žalovaný souhlasil, aby právní předchůdce žalobcův část příkopu, pokud

byl na směněné části zahrady, zoral. Žalovaný prý se také zavázal, že zřídí si na svém pozemku nový příkop, probíhající podle hranic části zahrady, patřící po směně právnímu předchůdci žalobcovu, a vyústující kolmo na původní příkop. Žalovaný skutečně tento příkop vykopal, avšak tak, že končil na jeho pozemku a voda neměla dále odtékati.

Poněvadž z tohoto nového příkopu vnikala voda na žalobcův pozemek, chtěl tento podati na žalovaného žalobu, směřující k odstranění nového příkopu. Žalovaný však prý žalobce předešel a zažádal u správních úřadů o znovuzřízení původního příkopu na pozemku žalobcově.

Správní úřady žalovanému vyhověly a to okresní úřad s odůvodněním, že tvrzenou dohodou uzavřenou při směně, již žalovaný popřel, nemohou se úřady zabývati, žalobce musí tuto dohodu napřed pořadem práva soukromého prokázat a teprve zdaří-li se tento důkaz, může zažádati o obnovu řízení na základě skutečností, prokázaných v civilním sporu.

Žalobce odůvodňoval tedy zákrokem žalovaného u správního úřadu a rozhodnutím správního úřadu svůj naléhavý právní zájem a podal zápornou určovací žalobu, v jejímž petitu navrhl vydání rozsudku, že žalovanému nepřisluší právo domáhati se proti žalobci, aby provedl odtok povrchových srážkových vod z jeho dvora zřízením příkopu nebo položením potrubí na svém pozemku.

Soudy rozřešily otázku přípustnosti pořadu práva kladně; nejvyšší soud v rozhodnutí ze 24. dubna 1941, č. j. R I 188/41-1 dospěl k závěru, že došlo-li k dohodě z podnětu uzavřené směnné smlouvy a u příležitosti této, jak tvrdí žaloba, jde o úmluvu rázu soukromoprávního a o nárocích z ní vyvozovaných náleží rozhodovati soudům. Řešení otáz-

zek, zda tvrzená soukromoprávní úmluva byla platně uzavřena a zda z uplatňovaných skutečností plyne žalobní nárok, nutno ponechati rozhodnutí ve věci samé.

Prvý soud žalobě pak vyhověl, kdežto odvolací soud dospěl k závěru, že záporná určovací žaloba není přípustnou, poněvadž došlo již k porušení tvrzeného práva žalobceva zákrokem žalovaného u správních úřadů: byla by tedy na místě sníše kladná žaloba určovací. Leč předpoklady určovací žaloby nejsou vůbec dány, neboť uvedené rozhodnutí správního úřadu, podle něhož mělo býti řešeno pořadem práva, zda došlo k tvrzené dohodě při směně pozemků, bylo jako zmatečné zrušeno a to ještě před vynesením rozsudku prvního soudu. Není dán ani nutkavý právní zájem žalobcův, poněvadž žalobce netvrdil, že by žalovaný jiným způsobem než zákrokem u správního úřadu osoboval si právo porušující právo žalobcevo a rozhodnutí u správního úřadu týká se pouze poměrů veřejnoprávních.

Nejvyšší soud cit. rozhodnutím z 19. února 1942 zrušil rozsudek odvolacího soudu s odůvodněním:

Ježto žalovaný zákrokem u správních úřadů projevil úmysl, že si osobuje na pozemku žalobcevo určité právo, ohrozil tím žalobcevo vlastnické právo, takže nelze dovolatele nutiti k použití kladné žaloby určovací, když jsou dány i podmínky pro zápornou žalobu podle § 228 c. ř. s. (Sb. n. s. ř. 5952 a 12.100).

Žalobce má zřejmě právní zájem na tom, aby rozsudkem byl co nejdříve zjištěn zánik práva uplatňovaného žalovaným a je proto určovací žaloba přípustná bez ohledu na to, je-li tu možnost žalovati o odstranění závadného stavu (Sb. n. s. 10.531).

Žaloba obsahuje i uvedení nutkavého právního zájmu na určení, neboť žalobcevo právo bylo žalovaným ohroženo zásahem u správních úřadů. Účelem této žaloby je uvést klid do vzájemných právních poměrů obou stran tímto zákrokem zneklidněných (srovn. rozh. č. 9.593, 12.100 Sb. n. s.). Žalovaný svým postupem osoboval si sporné

právo bez ohledu na tvrzenou dohodu, čímž je ospravedlněna velmi naléhavá potřeba zjištění určovacím rozsudkem (Sb. n. s. 7056).

Okolnost, že výměr okresního úřadu byl pro zmatečnost zrušen, je nerozhodná, neboť nutkavý zájem žalobcův tím nezankl, poněvadž žalobce má stále spravedlivou příčinu žádati o určení bez ohledu na chování žalovaného v přítomné době. Zájem žalobcův na rychlém určení kotví v postupu žalovaného, k němuž již jednou došlo, poněvadž možnost jeho opěťování v budoucnosti nebyla ničím vyvrácena (Sb. n. s. č. 16.183). Postačí, aby jednání žalovaného nechávalo poznati jeho úmysl zasáhnouti do žalobceva práva.

Podle tohoto rozhodnutí postačí tedy i k podání určovací žaloby tak i k odůvodnění nutkavého právního zájmu pouhá skutečnost, že žalovaný zakročil u správního úřadu o rozhodnutí, jež sice opírá se o předpisy práva veřejného, avšak jest v rozporu se soukromoprávní dohodou mezi stranami uzavřenou. Stačí tedy jakékoliv osobování si práva, i když se tak děje pouze za účelem vyvolání rozhodnutí úřadu o otázce veřejnoprávní. Naskytá se sice další otázka, zda v případě, že určovací žalobě bude vyhověno, žalovaný by již nebyl oprávněn domáhati se svého práva u správního úřadu. K této otázce však dlužno odpověděti záporně, vzhledem k tomu, že podle § 1 j. n. může rozhodnutí řádných soudů týkati se pouze poměru práva soukromoprávního: je-li tomu však tak, měl by rozsudek, žalobě vyhovující, pouze akademický význam. Nepřehlídíme sice možnost obnovy správního řízení vzhledem k případnému rozhodnutí civilního soudu o úmluvě mezi stranami při směně. Avšak podle našeho názoru ani tato možnost nepřichází v úvahu, poněvadž v době rozhodnutí soudu první stolice nedošlo vůbec k nějakému rozhodnutí správního úřadu, jež by odkazovalo žalobce nebo žalovaného na pořad práva soukromého, nebo jakýmkoli způsobem vyslovovalo právní rele-

vanci tvrzené dohody také pro rozhodnutí správního úřadu s hlediska veřejnoprávního.

Shrnujeme: nejde-li pouze o ojedinelé rozhodnutí nejvyššího soudu, stačí k podání určovací žaloby právní zájem žalobce na určení sporného právního poměru nebo práva, při čemž jest nerozhodným, zda nejistota vzniká jednáním žalovaného rele-

vantním s hlediska práva soukromého či jeho domáháním se ochrany u správních úřadů. Nutkavost právního zájmu není zapotřebí zvláště tvrditi, poněvadž jest již dána dotyčnou nejistotou a není ani zapotřebí uvažovati, je-li určovací žaloba s procesuálního hlediska účelná, zejména předejde-li se jí žalobě o plnění.
Vlastimil Sobota.

Po časopisech.

Změna v úřední příslušnosti ve věcech akciových společností.

Pod tímto nadpisem uveřejňuje Dr Stanislav Jand'ourek, odborový rada ministerstva hospodářství v článku »Dnešní postup při předběžném povolení akciové společnosti« v Účetních listech, roč. 34, čís. 17 toto sdělení:

Vládním nařízením ze dne 15. ledna 1942, č. 14 Sb. o nové organizaci některých ústředních úřadů byla mezi jiným zavedena také změna v úřední příslušnosti ve věcech akciových společností.

Agenda tato, jež příslušela dříve ministerstvu vnitra, byla cit. vl. nařízením přenesena na ministerstvo hospodářství a práce, jemuž dlužno tudíž nyní zasílati veškerá podání v těchto věcech.

Sluší výslovně podotknouti, že tímto opatřením nebyly nikterak dotčeny předpisy platné o akciových společnostech. Platí tudíž zejména dále ustanovení obchodního zákona o akciových společnostech, akciový regulativ a předpisy o připuštění cizozemských akciových společností ku provozování obchodů. Byla provedena toliko změna v příslušnosti úřadu, projednávajícího záležitosti akciových společností. Přísluší tudíž nyní v důsledku přesunu kompetence ministerstva hospodářství a práce udělení předběžné a konečné povolení ke zřízení akciové společnosti a připouštění cizozemské akciové společnosti ku provozování obchodů na území Protektorátu Čechy a Morava. Dále podléhají úřednímu schválení, tedy schválení téhož ministerstva tyto případy:

Změna stanov, zvýšení a snížení akciového kapitálu, zrušení akciové společnosti splynutí (fusí) s jinou akciovou společností.

V těchto případech třeba však vždy přede-
dem vyvolati příslušné usnesení valné hro-

mady akcionářů, pokud nejde o některé případy změn stanov podle vl. nař. č. 26/40 Sb., o nichž přísluší usnésti se správní radě.

Národně socialistické soudnictví.

Frankfurter Zeitung z 21. V. 1942 přináší pod nadpisem »Staatsekretär Freisler über nationalsozialistische Rechtspflege« noticku z Düsseldorfu z 20. května 1942, tohoto znění:

Ve svazu národně socialistických pomocníků práva (NS-Rechtswahrerbund) düsseldorfské župy mluvil státní sekretář Freisler o podstatě a úloze národně socialistického soudnictví v životním boji německého národa. Odvolal se na poslední řeč Adolfa Hitlera na říšském sněmu, v níž se Vůdce sám představil jako nejvyšší trestní soudce v čelo německé spravedlnosti. Říšským sněmem byl jako nejvyšší německý nositel soudní moci potvrzen a obdržel právo, suspendovati i nejvyššího německého úředníka. Německý soudce jest odpověden jen Vůdci. Nevzniká nějaký protiklad k soudnictví tím, že Vůdce jest nejvyšší nositel soudní moci, naopak — každé prohřešení na německém národě a jeho síle musí býti stíháno. Fronta musí věděti, že za ní vládne pořádek a bezpodmínečná pohotovost. Slušné je jedině to, co vyhovuje požadavkům národně-socialistické životní pospolitosti, všechno ostatní je neslušné a proto hodno trestu. Justice jest tu pro národ a nikoli opačně, národ pro justici. Právnícký formalismus ať zajde, jen když Německo zůstane na životě. Požadavek Vůdcův, aby spravedlnost byla blízká lidu (volksnah) a rozsudky aby byly vydávány v duchu národně socialistickém, umožňuje soudci energický zásah.